

Assignatura:

FONAMENTS DE CIÈNCIA POLÍTICA I DE L'ADMINISTRACIÓ

Material docent en valencià

Àrea de Ciència Política i de l'Administració

Departament de Dret Constitucional i de Ciència Política i de l'Administració

Què és la ciència política i la ciència de l'administració?

SUMARI

1. Breu introducció
2. L'objecte d'estudi de la ciència política
3. Els camps d'estudi de la ciència política
4. L'evolució i el desenvolupament de la ciència política
5. El panorama de les principals institucions acadèmiques i professionals de la ciència política
6. Els perfils professionals de la ciència política
7. La metodologia de la ciència política i de la ciència de l'administració
8. La ciència de l'administració
9. Els perfils professionals de la ciència de l'administració
10. El panorama de les principals institucions acadèmiques i professionals de la ciència de l'administració
11. Una aproximació a la teoria normativa en la ciència política i el paper del polític en l'exercici de la professió
12. Bibliografia

1. Breu introducció

El present material té com a objectiu exposar, si bé succintament, els principals components teòrics, epistemològics i metodològics, que permeten definir i caracteritzar la ciència política i a la ciència de l'administració, per mitjà de la identificació dels seus objectes d'interès i dels instruments d'investigació que se serveix. Els paràgrafs següents aborden la condició de la política com a ciència i, en essència, consisteixen per tant, en un estudi introductor sobre la naturalesa epistemològica, acadèmica, professional i social de l'activitat per mitjà de la qual s'accedeix a la generació del coneixement científic sobre la realitat política i administrativa.

Aquest material té com a propòsit introduir el lector en el què de la ciència política i la ciència de l'administració i detallar-ne: 1) L'objecte d'anàlisi, així com els camps i els temes d'interès. 2) Una aproximació a la metodologia i als instruments d'investigació dels quals se serveix per a la generació de coneixement científic. 3) Una presentació general del panorama institucional de la disciplina, quant al seu reconeixement formal, des del punt de vista acadèmic i professional. 4) Una identificació dels perfils professionals i de les temàtiques de la ciència política i de la ciència de l'administració, en l'àmbit de la política i de la gestió pública. I 5) una reflexió final sobre el paper dels politòlegs en l'exercici de la professió, i en la seua contribució al millorament de les condicions ètiques i de qualitat per a l'enfortiment democràtic de les societats en les quals es duu a terme la seua activitat.

És obvi que la política es troba present en totes i en cadascuna de les dimensions en les quals els éssers humans, en l'àmbit social i col·lectiu, afronten la resolució dels conflictes col·lectius i l'adopció de decisions vinculants. En aquest sentit, i a manera d'esbós, la ciència política: “és una disciplina acadèmica que pretén descobrir, analitzar i explicar de forma sistemàtica aquesta presa de decisions, així com els seus valors i punts de vista subjacents” (Stoker, 1997).

2. L'objecte d'estudi de la ciència política

El propòsit de la ciència política ve donat per l'estudi descriptiu, explicatiu o interpretatiu dels actors, les institucions i els processos socials i polítics relacionats amb les pautes de canvi i de continuïtat en les relacions col·lectives de poder, de cooperació i de conflicte. L'interès de la ciència política va més enllà de les manifestacions formals i legals-

constitucionals del poder, que es concreten en les estructures i en els processos de l'estat, les administracions i les institucions que el vertebraven, malgrat el caràcter central, però no únic, que l'estat representa en el conjunt del sistema polític. Així, la ciència política es consolida i aconsegueix la seua identitat autònoma quan aconsegueix determinar el seu objecte d'estudi i, conforme a Caminal (1999), quan aconsegueix “distanciar-se de l'estat” (Caminal, 1999).

Sobre la base de l'avantdit, qualsevol estudi de la politologia transcendeix la complexitat de les relacions socials que componen la realitat política, per al coneixement científic de la qual es legitima la ciència política a través de diferents matèries, temes i camps concrets d'interès. Dit això, els principals àmbits d'estudi de la ciència política venen donats pels objectes, els actors, les institucions i els processos vinculats a les diferents manifestacions de la realitat política; a saber: els sistemes polítics, els governs, les polítiques públiques, la cultura política, els processos polítics i el comportament polític. De la mateixa manera, un dels eixos vertebradors de la disciplina ve donat per l'estudi operatiu i/o normatiu, de conceptes tals com els de: política, govern, estat, sobirania, nació, poder, democràcia, autoritat, ordre, legitimitat, llibertat, ciutadania, representació, participació, interès públic, tolerància, alliberament o benestar, entre altres.

En totes les societats, la condició social de l'ésser humà no eximeix de l'aparició de conflictes potencials o palesos, la projecció pública dels quals requereix l'adopció de decisions col·lectives i vinculants per al conjunt de la comunitat. Així doncs, en el si de tota societat s'articulen, d'una manera més o menys conflictiva o cooperativa, un gran nombre d'ideologies, valors i interessos, que generen un conjunt variat de tensions que el sistema polític es veu impel·lit a gestionar, en un equilibri permanent entre el canvi i l'estabilitat. Els “contrastos i divisions” presents en qualsevol comunitat social, en termes de Lipset i Rokkan, generen “divisions i oposicions” a partir dels interessos divergents entorn dels quals s'articulen els posicionaments dels individus i dels grups, entre els quals els partits polítics (entre altres actors polítics) són els agents que: “han servit com a agents essencials de mobilització i han ajudat a integrar comunitats locals en la nació o en una federació més àmplia” (Lipset i Rokkan, 2007). D'aquesta manera, el concepte de conflicte, juntament amb el de poder, esdevé un dels àmbits centrals de la ciència política (Roiz, 1980). Les divisions religioses, les situacions derivades de circumstàncies en què operen discriminacions per raó de gènere o ètnia, entre altres, la desigual distribució en l'accés als recursos econòmics, socials i polítics, o les divergències entre diferents

identitats nacionals són també fonts estructurals de conflicte social per a la gestió del qual es legitima i articula l'acció política.

La pervivència i l'estabilitat dels sistemes polítics depèn sobretot de la capacitat que aquests disposen per a reaccionar davant les demandes i les exigències procedents de l'entorn, així com d'integrar i canalitzar, de forma adequada, els conflictes institucionalitzats, d'acord amb Ross (1920) i Simmel (1958). Aquesta circumstància es fa més palesa en el context dels estats del benestar, en els quals la legitimitat del mateix sistema polític queda estretament vinculada als “assoliments materials” (Gallego, 2007) del sistema en la satisfacció dels estàndards de benestar, equitat i cohesió social, entre altres indicadors, no solament de caràcter social, sinó també vinculades a l'enfortiment democràtic i a la protecció dels drets i les llibertats fonamentals de la ciutadania i dels col·lectius en què aquella s'articula en l'àmbit de la societat civil.

L'eficàcia del sistema polític a l'hora d'absorbir els reptes, així com les exigències i les demandes ciutadanes, és decisiva per a donar una adequada resolució als conflictes socials i per a mantenir, en última instància, l'estabilitat i la legitimitat del referit sistema polític. En cas contrari, la incapacitat de les autoritats i institucions públiques per a satisfer les necessitats materials i simbòliques expressades per una societat donada constituirà una fallida de la democràcia, en termes de Linz (1996); en suma: un “bloqueig del funcionament o mal funcionament, sobre la base de les normes existents, d'algunes estructures i mecanismes o processos crucials del règim” (Morlino, 1995).

Un dels esdeveniments preemtoris en el desenvolupament de la ciència política és precisament la qüestió sobre la configuració i l'estabilitat dels sistemes polítics, com a esdeveniment coadjuvant i simultani a l'estudi o l'anàlisi sistèmics de la política, per mitjà de les estructures, les funcions i els processos que configuren els diferents sistemes polítics, a partir de la formulació generada per David Easton, en la seua obra *A Systems Analysis of Political Life* (Easton, 1965).

A partir de les diferents funcions dels sistemes socials (Parsons, 1951), i sobre la base de la perspectiva cibernètica formulada per Deutsch (1986) respecte del sistema polític, Easton (1965) va formular una noció sistèmica de la política, que transcendeix l'estat mateix com a objecte central de la ciència política i que, a partir d'una orientació dinàmica i no exclusivament legalista i formalista, permet analitzar la realitat política des de la perspectiva del procés polític (Nohlen, 2012).

Resulta d'interès, igualment, l'estudi del canvi *en* els sistemes polítics i el canvi *dels* sistemes polítics, considerant, en aquest últim cas, la transformació en variables estructurals que incideixen en la natura mateixa del sistema polític. Tot el que s'ha exposat permet l'estudi, en concret, de les transicions a la democràcia, segons la identificació de diferents factors que les fan possibles, entre els quals destaquen l'estudi de la legitimitat i de l'eficàcia dels sistemes democràtics, com les bases de la seua estabilitat i permanència.

Així, el sistema polític, en interacció amb altres sistemes extra- i intrasocials (ambients de caràcter econòmic, internacional, social, cultural, psicològic o ecològic), rep un conjunt de demandes i suports (*inputs*, en forma de peticions, notícies, sol·licituds, conductes o protestes) que, en funció dels interessos, les prioritats i els posicionaments ideològics dels diferents actors polítics, són processats per les autoritats públiques, que generen decisions vinculants que tindran un impacte sobre les realitats del context, en forma de legislació o polítiques públiques. Així, d'acord amb Easton (2007), es descriu un procés de retroalimentació que: “consta de l'elaboració d'*outputs* per part de les autoritats, d'una resposta dels membres de la societat a aquests *outputs*, de la comunicació a les autoritats de la informació relativa a aquesta reacció i, finalment, de les possibles resolucions posteriors de les autoritats” (Easton, 2007).

En l'estudi dels sistemes polítics, destaquen els següents apartats d'interès, que donaran com a origen línies concretes d'anàlisi en el si de la disciplina; a saber:

- L'estudi de les democràcies, diferenciant entre la seua modalitat de democràcia directa, en la qual el cos polític exerceix el poder polític de forma directa, i la democràcia representativa, en la qual concorre una delegació del poder en favor d'un representant, que adopta les decisions col·lectives vinculants en nom dels representats. Destaquen els estudis sobre les nocions de la democràcia, segons els enfocaments següents:

- o La democràcia minimalista o procedimental, que centra la definició d'aquesta en la concurrència de processos electorals de naturalesa competitiva.

- o La poliarquia o democràcia liberal de masses, en la qual concorren factors més enllà de l'electoral, tals com la garantia de llibertats civils determinades, catàlegs amplis de drets polítics per a l'exercici de la contestació o la participació en el control de l'acompliment governamental, així com,

d'acord amb Diamond (1997), la llibertat “d'expressió i publicació d'opinions dissidents, llibertat per a formar organitzacions i incorporar-s'hi i buscar fonts alternatives d'informació” (Diamond, 1997).

o L'existència de diferents graus de democratització, la qual cosa dona lloc a les pseudodemocràcies o semidemocràcies de partit hegemònic, els règims competitius autoritaris, com a forma híbrida en un sistema amb eleccions controlades per un govern que exerceix un evident abús de poder, les democràcies orgàniques o els models desenvolupistes.

o El model deliberatiu i discursiu, finalment, atén la vertebració de l'espai públic, de manera que fomenta la inclusió ciutadana en els processos d'adopció de decisions, i la participació directa, com un projecte de regeneració democràtica i enfortiment ètic, i configura un conjunt de principis i processos basats en, i dirigits cap a, la qualitat de la democràcia.

- Els sistemes no democràtics o autocràtics, es basen en l'anul·lació de qualsevol lògica de competició, principi de separació de poders o dels valors derivats del pluralisme polític, en l'adopció de les decisions col·lectives.

- En funció de la manera per la qual es designa la prefectura de l'estat, els sistemes polítics es diferencien entre:

- o Les repúbliques (presidencialistes o parlamentàries), la prefectura de l'estat de les quals és triada pel poble, bé de forma directa, o bé mediata, a través de compromissaris o parlamentaris; i,

- o Les monarquies, en les quals la prefectura de l'estat és designada sobre la base del principi hereditari en un llinatge familiar històricament donat, que, després de diferents manifestacions (monarquia absoluta, monarquia limitada i monarquia constitucional), s'expressen en l'actualitat, en l'àmbit occidental, conforme a la modalitat de la monarquia parlamentària, en la qual: “el rei ja no conserva cap poder de decisió, perquè el centre de la direcció estatal ha passat a les mans del parlament i, a través d'aquest, al govern” (Álvarez Conde, 2005).

- En funció de la separació funcional dels poders, cal diferenciar entre els següents sistemes polítics:

o Els sistemes parlamentaris, en els quals, en el marc d'una flexible separació de poders, el govern queda subjecte al control del parlament que, amb la funció legislativa i representativa, designa l'executiu, el qual controla per mitjà de la fiscalització de l'acompliment governamental i la possibilitat de revocar al president del govern, per mitjà de la moció de censura, president que pot dissoldre el parlament o convocar qüestions de confiança.

o Els sistemes presidencialistes, en els quals està vigent una separació rígida de poders i el president, que ostenta la prefectura de l'estat i del govern simultàniament, no forma part del legislatiu, com així tampoc cap dels membres del gabinet executiu, a causa de la dual legitimitat dels poders legislatiu i executiu.

o Els sistemes semipresidencialistes distribueixen de forma dual les facultats del poder executiu en el cap del govern i en el president o cap de l'estat, triat el primer pel parlament i el segon pel poble.

- Segons l'estructura territorial de l'estat, cal diferenciar diferents models en funció de com es distribueixen els poders en diferents nivells territorials de govern i administració, cosa que dona lloc als estats unitaris, als estats federals, o a les confederacions.

3. Els camps d'estudi de la ciència política

Els camps o temàtiques principals d'estudi, com a objectes i matèries d'interès per a la ciència política, venen donats per les següents àrees o ítems:

1) La història de la teoria política, les idees polítiques i l'anàlisi política. Estudi dels principals conceptes i teories polítiques des d'una perspectiva històrica. La democràcia en les seues diferents formes històriques i conceptuals (v. gr., democràcia representativa, democràcia directa) i les principals ideologies (v. gr., liberalisme, socialisme, comunisme, anarquisme, conservadorisme).

2) La metodologia de la ciència política. Enfocaments teòrics de la ciència política. Producció, recopilació i anàlisi de dades, i el seu ús per mitjà de programes i programari informàtics. Tècniques d'investigació qualitatives i quantitatives. Anàlisis comparatives i estudis de cas. Disseny i implementació de les mostres i els treballs de camp.

3) La política interior. Estudi de la tipologia, elements constitutius i funcionament interactiu dels components propis dels sistemes polítics.

4) Les institucions polítiques en l'àmbit local, regional, nacional o supranacional (v. gr. Unió Europea). Estudi de la regulació, competències i composició de les institucions representatives i legislatives (parlaments), governamentals (gabinets, consells de ministres), així com de fiscalització i control financer o constitucional (comptadores, sindicatures o tribunals de comptes; i tribunals o corts constitucionals). La prefectura de l'estat. Les relacions intergovernamentals i els estudis multinivell, de xarxes o efectes de les institucions sobre els incentius en els processos de decisió i estratègies dels actors polítics.

5) Els actors polítics. Les característiques i la lògica del comportament polític i formes de participació política dels actors polítics individuals (ciutadans) o col·lectius: partits polítics, grups de pressió (sindicats, patronals), elits polítiques, mitjans de comunicació o moviments socials (pacifistes, ecologistes, feministes, entre altres).

6) Les relacions internacionals. Els processos lligats a la globalització, estudi de les relacions de conflicte, pacificació i democratització a la llum de les relacions de cooperació o enfrontament, hostilitat i oposició entre governs o grups polítics i socials. L'estructura, el funcionament i la composició de les organitzacions internacionals de caràcter intergovernamental i supranacional. La caracterització de l'acció exterior dels estats i regions del món.

7) La ciència de l'administració (vegeu l'epígraf corresponent).

8) L'anàlisi de les polítiques públiques. Les fases o etapes del cicle de les polítiques públiques: la identificació, la definició, la planificació, la implementació i l'avaluació dels programes i de les accions de les polítiques públiques. Anàlisi, estudi i comprensió dels processos d'adopció de decisions en les polítiques públiques, mitjançant l'estudi dels recursos disponibles i necessaris, les xarxes d'actors polítics, l'exercici del lideratge polític i institucional, o les relacions multinivell i intergovernamentals.

Nohlen (2007) identificarà, com a subàrees que integren el corpus principal de la ciència política, les següents:

1) La teoria política, conformada per l'estudi de la història de les idees (filosofia política), la teoria política moderna i la metodologia en ciències socials;

2) La política comparada;

3) Les relacions internacionals, incloent-hi temes tals com: “la política exterior, les organitzacions internacionals, l'intergovernamental i, finalment, el supranacional, si ens referim a processos d'integració” (Nohlen, 2007).

4. L'evolució i el desenvolupament de la ciència política

Els estudis impulsats en el marc de la ciència política i de la ciència de l'administració, en un context científic, com el contemporani, marcadament pluridisciplinari, recorren als resultats acadèmics i d'investigació obtinguts per diferents disciplines.

De forma especial, convé assenyalar les contribucions de disciplines tals com:

- La sociologia, per mitjà de la teoria social, la sociologia política, o l'estudi de l'estructura i el canvi social.
- L'economia, a través de l'economia política i l'economia del sector públic.
- El dret, en particular, el dret administratiu i el dret constitucional.
- La filosofia política i moral, a través de l'estudi del pensament polític i de les idees polítiques al llarg de la història de la filosofia.
- La història social i política, així com del pensament polític i de l'anàlisi política.
- A les quals, altres autors consideren les relacions internacionals, així com la psicologia (psicologia social i psicologia política), l'antropologia, la geografia o l'estadística.

Aquests camps se centren en uns propòsits i en uns objectes d'investigació que es relacionen amb les esferes públiques, així com amb les projeccions col·lectives i socials de l'acció humana, tant en la dimensió de les organitzacions polítiques i administratives, com en els àmbits de l'acció social i de la participació política no convencional.

Allò que permet caracteritzar, identificar i definir la ciència política com a tal ciència, és sobretot, el mètode del qual es val per a aconseguir el seu propòsit d'analitzar i estudiar, descriptivament i explicativament, la realitat política. Es tracta, doncs, d'una aproximació a la realitat dels fets, dels actors i dels esdeveniments i els processos polítics, a partir d'un mètode científic o, la qual cosa significa el mateix, un estudi i una anàlisi científica de la política.

La naturalesa científica de la ciència política s'ha desenvolupat a través de la consolidació d'una sèrie de mètodes d'investigació científica específics, de forma diferenciada als processos analítics de naturalesa legalista i jurídica de la perspectiva institucional, el mètode especulatiu i reflexiu de la filosofia o els instruments i les tècniques propis de la historiografia. Aquesta circumstància ha suposat, i s'ha degut, igualment, al desenvolupament d'uns mètodes i unes tècniques d'investigació apropiades, de manera pròpia i específica, per a l'estudi i la generació de coneixement científic sobre la política. Tot el que s'ha esmentat adés ha implicat, al seu torn, la gradual afirmació de la ciència política com una disciplina científica amb una autonomia i entitat pròpia, des del punt de vista, en conseqüència, de les seues dimensions en els àmbits metodològic, professional i acadèmic. Aquesta evolució la condueix, doncs, més enllà de la tradicional atenció prestada al haver de ser de les coses, segons les teories normatives o perspectives ideològiques (Batlle, 2007); a saber: “no es tracta ja de preguntar-nos solament sobre el govern just, ni de proposar o explicar teories normatives generals sobre l'estat i el govern, sinó d'estudiar, també, el procés polític, les institucions, l'administració i el sistema polític com un conjunt cohesionat” (Caminal, 1999).

L'evolució de la ciència política, en el marc de la revolució conductista operada en els anys 50 del s. XX, amb les aportacions protagonistes d'autors com Dahl, Lipset o Almond, suposarà l'assumpció per a si d'instruments d'investigació majoritàriament quantitativs, des d'una perspectiva eminentment empírica i descriptiva. Entre tals aportacions, resulta necessari destacar l'empremta, a partir dels anys 70 del s. XX, dels postulats economicistes que marcaran el desenvolupament dels treballs centrats en l'elecció racional, i que donarien origen a la teoria econòmica de l'acció política, en termes de Downs, o als postulats que sobre la lògica de l'acció col·lectiva desenvoluparia Olson. Segons aquesta aproximació, els actors polítics (ciutadans, partits polítics i governs), en cadascun dels comportaments i accions, tracten de maximitzar, de forma racional, i sota una lògica egoista i utilitarista, el benefici propi, l'obtenció de prestigi, poder o renda, amb la mínima inversió possible de costos (informació i temps). Enfront d'aquestes visions, el model psicosocial del comportament polític, postulat en l'obra *The American Voter*, de Campbell, Converse, Miller i Stokes (1960), posarà l'accent en la naturalesa emocional i irracional per mitjà de la qual opera, des d'una perspectiva psicològica, el comportament polític de les persones, que no actuen, necessàriament, moguts per una estricta motivació personal i egoista.

Així, a tall d'exemple, l'estudi de la cultura política ha implicat l'operacionalització de les variables i dels indicadors que permeten conceptualitzar i mesurar les actituds sobre les quals s'erigeixen els comportaments polítics dels subjectes. Destaquen, entre altres, variables tals com la pertinença a la comunitat política, la legitimitat, la confiança en el sistema polític i les seues institucions, l'interès per la política, l'eficàcia política subjectiva (interna i externa), els sentiments cap a la política, la confiança interpersonal o *social trust* (Montero *et al.*, 2008), la identificació partidista, la ideologia, l'avaluació de la situació política, o la religiositat i la secularització.

Contemporàniament, la ciència política no solament s'erigeix sobre un evident eclecticisme metodològic, sinó que afirma la importància de considerar, simultàniament, les aportacions conceptuals, epistemològiques i metodològiques que procedeixen d'enfocaments tals com el normatiu o l'institucionalista. D'aquesta forma, als treballs centrats en l'estudi de la cultura política, cal afegir-hi els treballs desenvolupats a l'emparedament d'enfocaments que destaquen la importància de les oportunitats i les restriccions que generen les institucions, a l'hora de condicionar el comportament de les persones i dels diferents actors polítics col·lectius (partits polítics, moviments socials, entre altres) (March & Olsen, 1984; Peters, 2003).

La consolidació de la ciència política i la seua institucionalització acadèmica, com una disciplina científica autònoma centrada en l'estudi sistemàtic de la realitat política i les seues manifestacions, resulta un esdeveniment relativament recent, en el moment en què la disciplina supera la interpretació hermenèutica i normativa del pensament i de les idees polítiques: “és a dir, d'una banda la ciència política es limitava a interpretar la història del pensament polític dels grans filòsofs occidentals, es reduïa a l'anàlisi de les seues idees, a la persistència, difusió i expressió de les mateixes com a fenòmens històrics” (Batlle, 2007).

Ara bé, què cal considerar com a institucionalització de la ciència política? D'acord amb Jerez (1999), per institucionalització d'una ciència, caldria entendre: “la creació d'estructures específiques per mitjà de les quals té lloc l'activitat intel·lectual d'una disciplina, els seus productes intel·lectuals són disseminats, els seus patrons es mantenen, són socialitzats els qui hi ingressen i s'atorguen o neguen sistemàticament incentius al treball intel·lectual, d'acord amb criteris de qualitat que evolucionen. Les estructures més notables comprenen cursos, departaments, biblioteques i programes de llicenciatura i

postgrau que generen reconeixements i suport a disciplines concretes. A aquests aspectes universitaris de l'estructura han d'afegir-se revistes i associacions professionals, agències de finançament i la col·laboració dels col·legues que treballen en problemes afins, els quals usen aquests instruments per a coordinar els seus esforços i transmetre's claus els uns als altres" (Jerez, 1999).

A manera il·lustrativa i eloqüent, pot servir d'exemple el debat iniciat per Giovanni Sartori (2005), qui destacaria l'antiinstitucionalisme quantitativista de l'actual ciència política, al qual la disciplina ha estat recurrent, segons el parer del cèlebre polític italià, per a definir i fundar la seua identitat. Enfront de tals fonaments, Colomer (2005) i Laitin (2005) formularan, en particular aquest últim, una reflexió sobre la vitalitat de les implicacions normatives i aplicades de la ciència política i hi destaquen aportacions tals com la teoria de la justícia (Rawls), el teorema del votant mitjà de Black, o el projecte comparatiu de Rokkan. Tot el que s'ha assenyalat anteriorment posa de manifest, doncs, i d'acord amb Elster (1999), que, conforme a les obres de Rawls i Habermas, s'imposa l'atenció en àmbits i conceptes tals com els de llibertat, igualtat o la racionalitat dels actors, així com la democràcia deliberativa, com a paradigma basat en la superació de les tendències tecnòcrates, desafecció ciutadana i crisi de legitimitat dels sistemes democràtics representatius, a partir d'una participació directa de la ciutadania, en el marc d'una profunda regeneració democràtica des de la societat civil.

D'acord amb el que s'ha exposat, els principals corrents que es defineixen en la ciència política, en virtut de l'objecte central que cadascun d'aquests considera, com a legitimadors de l'atenció i estudi de la disciplina, serien, d'acord amb Jerez (1999):

- 1) Els corrents centrats en l'estat com a objecte de la ciència política;
- 2) El poder i les relacions de poder;
- 3) La teoria de sistemes;
- 4) El neocorporativisme;
- 5) El neoinstitucionalisme.

Segons el parer de Jerez (1999), en l'actualitat, els camps més significatius de la disciplina contemporània són:

- 1) Els estudis empírics;
- 2) La teoria política;
- 3) La teoria de l'estat (Jerez, 1999).

Seguint a Marsh i Stoker (1997), caldria identificar sis enfocaments, entesos aquests com una combinació integrada sobre tres qüestions fonamentals; a saber:

- 1) L'objecte principal de la disciplina;
- 2) La metodologia utilitzada;
- 3) La naturalesa del procés de teorització.

D'acord amb això, des d'una perspectiva diacrònica basada en l'evolució de la ciència política, els autors determinen sis enfocaments, els quals “orienten els politòlegs cap a formes diferents d'abordar la disciplina”; en concret:

- 1) La teoria normativa;
- 2) L'institucionalisme;
- 3) L'anàlisi conductista;
- 4) La teoria de l'elecció racional;
- 4) La perspectiva feminista;
- 5) La teoria del discurs (Marsh i Stoker, 1997)

5. El panorama de les principals institucions acadèmiques i professionals de la ciència política

A Espanya, la recent consolidació i institucionalització de la ciència política i de l'administració com a àrea de coneixement ha vingut de la mà de la seua normalització acadèmica en els diferents processos d'implantació dels seus estudis en l'àmbit universitari, amb el consegüent desplegament en l'àmbit professional, doctrinal i en l'àmbit de la investigació, en particular, a partir de l'entrada en vigor de la Llei orgànica 11/1983, de 25 d'agost, de Reforma Universitària, per mitjà del Reial decret, de 26 de

setembre de 1984, en el catàleg relatiu a les diferents àrees de coneixement del qual apareixerà la ciència política. Serà en aquest moment quan es produirà “l’enlairament institucional i dinàmica d’expansió” de la disciplina (Jerez, 1999), com a fase final de les quatre etapes en què organitzar, temporalment, l’evolució de la ciència política a Espanya; a saber: 1) El període 1875-1939; 2) el lapse en què es produeix la instauració de la dictadura franquista i la dècada dels anys 50 del s. XX; 3) la dècada dels anys 1960; i, finalment, 4) el període que abasta entre els anys 1964 i 1984, data aquesta en què, com s’ha assenyalat, s’institucionalitzarà la disciplina en l’àmbit de la legislació universitària.

Algunes de les entitats el propòsit central de les quals consisteix en l’impuls, la defensa i el desenvolupament i la promoció de la disciplina que cal destacar, en l’escenari espanyol, són l’Associació Espanyola de Ciència Política i de l’Administració (AECPA) i l’Il·lustre Col·legi Nacional de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia.

- L’Associació Espanyola de Ciència Política i de l’Administració (AECPA), fundada l’any 1993, es consagra a: “promoure el desenvolupament de la ciència política i de la ciència de l’administració, fomentar les seues investigacions i impulsar la cooperació científica i professional entre els investigadors, professors, estudiosos i especialistes de la matèria, des d’un compromís amb la democràcia i els drets humans (així com a) (...) divulgar les activitats científiques espanyoles a l’estranger i establir relacions amb altres entitats de finalitats similars, tant de caràcter nacional com internacional” (article 1.2 i 3, Estatuts de l’AECPA).

- L’Il·lustre Col·legi Nacional de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia, com a corporació oficial de dret públic relacionada amb l’Administració General de l’Estat (AGE), constituïda l’any 1953, i regulada en l’actualitat en virtut del Reial decret 2826/1980, de 22 de desembre, pel qual s’aproven els seus Estatuts: “és el superior òrgan representatiu nacional de la professió, dotat de plena capacitat jurídica, la missió principal del qual consisteix a agrupar els titulats en Ciències Polítiques i Sociologia per a la defensa i promoció de la professió en tot el territori nacional” (article 1 dels Estatuts del Col·legi Nacional de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia). Assumeix, doncs, la promoció de la professió en l’àmbit públic i privat, les oportunitats professionals dels politòlegs i sociòlegs i, en essència, la defensa de la professió per mitjà dels seus interessos específics.

En l'àmbit europeu, considerem, com a entitats entorn de les quals s'institucionalitza la ciència política:

- El European Consortium for Political Research (ECPR) queda configurat per mitjà de la filiació institucional d'universitats, escoles i instituts d'investigació en ciència política, i constituït sobre la base de diferents grups permanents de treball especialitzat (*Standing Groups*), en àrees tals com, entre altres: ciutadania, estudi comparat d'institucions polítiques; innovacions democràtiques; estudis europeus; extremisme i democràcia; federalisme i regionalisme; estudis de gènere; drets humans i justícia transicional; identitat; immigració i etnicitat; grups d'interès; relacions internacionals; teoria i pensament polític internacional; internet i política; política llatinoamericana; política i govern local; crim organitzat; parlaments; participació i mobilització; economia política; geografia política; metodologia de la ciència política; partits polítics; psicologia política; representació política; sociologia política; teoria política; violència política; política i tecnologia; opinió pública i comportament polític en perspectiva comparada; governança; religió i política; *social network analysis*; docència i aprenentatge de la política; perspectives teòriques en l'anàlisi de polítiques públiques, o política del benestar i política social.

- La Confederació Europea d'Associacions de Ciència Política (ECPSA), fundada a Berlín l'any 2007, pretén harmonitzar les polítiques públiques desenvolupades en l'àmbit del nou Espai Europeu d'Educació Superior (EEES), respecte de la ciència política, com una disciplina acadèmica, però també des de la seua projecció eminentment professional.

- A més a més, tenim les principals associacions en l'àmbit nacional d'estats europeus, com, entre altres: la Societ  Italiana di Scienza Politca, constituïda l'any 1981, després d'haver sigut fundada, prèviament, l'any 1973, la Sezione Italiana di Scienza Politica en el si de la Associazione Italiana di Scienze Politiche e Sociali; la Association Française de Science Politique; la Associa o Portuguesa de Ciència Politca; la Political Studies Association; la Swiss Political Science Association; la Austrian Political Science Association; la Association of Political Science in Bosnia and Herzegovina; la Croatian Political Science Association; la Danish Political Science Association (DPSA); la Dutch Political Science Association (DPSA); la Finnish Political Science Association (FPSA); la German Political Science Association (DVPW); la Hungarian Political Science Association (MPTT); la Political Studies Association of Ireland (PSAI); la Lithuanian

Political Science Association (LPA); la Polish Association of Political Science (PTNP); la Russian Political Science Association (RAPN); la Society for Political Sciences of Serbia (SPSS); la Slovak Political Science Association (SPSA); la Slovenian Political Science Association (SPOD); i la Swedish Political Science Association (SWEPSA).

- A Amèrica Llatina, l'Associació Latinoamericana de Ciència Política (ALACIP), fundada l'any 2003, agrupa les diferents associacions de cadascun dels estats llatinoamericans i s'estructura mitjançant grups de treball en les següents àrees: comunicació política i comportament electoral; democratització a l'Amèrica Llatina en perspectiva comparada; grup d'investigació en anàlisi espacial a Amèrica Llatina; estat, institucions i desenvolupament; estudis de l'executiu; gènere i política; història de la ciència política a Amèrica Llatina; legislatius a Amèrica Llatina; opinió pública, comportament polític i eleccions; partits i sistemes de partits; poder judicial a Amèrica Llatina; política i governs subnacionals a Amèrica Llatina; polítiques públiques; religió i política; i seguretat nacional, seguretat ciutadana i estudi de conflictes.

- En cadascun dels estats d'Amèrica Llatina destaquen, principalment: l'Associació Colombiana de Ciència Política (ACCPOL); l'Associació Xilena de Ciència Política (ACCP, 1966); la Societat Argentina d'Anàlisi Política (SAAP, 1982); l'Associació Uruguaiana de Ciència Política (AUCP); l'Associació Peruana de Ciències Socials (APECS); l'Associação Brasileira de Ciência Política (ABCP); i, a Mèxic, la Societat Mexicana d'Estudis Electorals (SOMEE), la Societat Mexicana de Ciència Política i l'Associació Mexicana de Ciències Polítiques (AMECIP). Finalment, amb seu al Regne Unit i als EUA respectivament, la Society for Latin American Studies i la Latin American Studies Association són organitzacions referents de l'àmbit anglosaxó (britànica i estatunidenca) centrades en el desenvolupament d'estudis polítics sobre Llatinoamèrica.

- En l'àmbit internacional, creada sota els auspicis i el patrocini de la UNESCO, l'Associació Internacional de Ciència Política i de l'Administració (International Political Science Association – IPSA, 1949) es troba conformada no solament per mitjà de la filiació de professionals, investigadors i acadèmics de la ciència política en l'àmbit individual, sinó també a través de la pertinença institucional a aquesta de les diferents associacions nacionals de ciència política i de l'administració. Articula la seua activitat a través de més de cinquanta comitès i grups d'investigació (*Research Committees*) en les diferents àrees o camps de la disciplina.

- Als EUA i el Canadà, la llarga tradició de la disciplina, en termes de la seua institucionalització, permet identificar, com a clars exponents, l'Associació Americana de Ciència Política (APSA), fundada l'any 1903, i, al Canadà, l'Associació Canadenca de Ciència Política i la Quebec Society of Political Science.

6. Els perfils professionals de la ciència política

De la mateixa manera que la ciència de l'administració i la gestió pública transcendeixen la dimensió acadèmica i doctrinal per a projectar-se en l'àmbit de la praxi administrativa i en l'acompliment i la gestió del sector públic (vegeu l'epígraf sobre els camps d'estudi i els perfils professionals de la ciència de l'administració), la ciència política habilita per a l'exercici específic de perfils professionals, tals com, entre altres, i de forma més destacada:

- 1) La cooperació internacional, com a perfil propi de les relacions internacionals, en la gestió de les organitzacions internacionals, tant de naturalesa pública, com no governamental (ONG).
- 2) L'exercici actiu de l'activitat política, en el si d'institucions polítiques, tant en l'àmbit del poder executiu (governos), com del legislatiu (parlaments), així com l'acció diplomàtica, de representació i de gestió en l'àmbit internacional.
- 3) L'assessoria política, en partits polítics, moviments socials, organitzacions del tercer sector (sindicats, organitzacions empresarials, grups d'interès, ONG, entre altres), i òrgans consultius de les administracions públiques.
- 4) La consultoria en empreses i en organitzacions del sector privat vinculades a les administracions públiques i amb àrees d'acció en relació amb el sector públic, així com funcions de màrqueting polític, de comunicació política i estudis de mercat.
- 5) Investigació de l'opinió pública i analistes polítics.
- 6) Docència i investigació de la ciència política.

7. La metodologia de la ciència política i de la ciència de l'administració

Com a científic, l'estudi de la política requereix instruments i tècniques d'investigació científiques apropiades a l'obtenció d'evidència empírica pròpia de l'objecte d'estudi i anàlisi. De la mateixa manera com la ciència política, tal com s'ha detallat més amunt, la

ciència de l'administració també pretén comprovar les hipòtesis de treball, relatives a les diferents dimensions i àmbits lligats a les administracions públiques, a la gestió i a la funció pública, així com als cicles de polítiques públiques.

Les diverses maneres d'abordar la realitat política donen origen i es concreten, al seu torn, en els diferents enfocaments, instruments i tècniques d'investigació, per mitjà dels quals es pretén abordar l'estudi de la realitat política i recopilar, per tant, l'evidència empírica lligada a aquesta realitat.

El mètode científic constitueix el mitjà i el procés, a través del qual s'accedeix a la realitat política, cosa que garanteix la generació de coneixement sistemàtic i exhaustiu sobre aquesta, per mitjà de la implementació del qual s'obté la descripció, l'explicació i la comprensió dels processos i dels comportaments polítics.

Les tècniques quantitatives d'investigació permeten el registre, el mesurament i l'anàlisi de les observacions obtingudes mitjançant els registres numèrics (vegeu la taula 2 sobre els instruments i les tècniques quantitatives d'investigació), mentre que les tècniques qualitatives es basen en, i al seu torn habiliten per a, la identificació, la caracterització i la categorització dels atributs propis de la realitat política objecte d'anàlisi, per mitjà de l'anàlisi sobre les característiques i els atributs d'allò que constitueix l'objecte central de la investigació (vegeu la taula 3 sobre els instruments i les tècniques qualitatives d'investigació).

El mètode científic pot ser de caràcter deductiu, quan a partir de consideracions i premisses generals i teòriques obtenim anàlisis i interpretacions sobre circumstàncies concretes i específiques, o bé de naturalesa inductiva, en tant que, a partir d'observacions específiques i de caràcter empíric, obtenim conclusions generals sobre la manera en què operen els esdeveniments, els fets i els comportaments propis de la realitat política (Stoker, 1997; Landman, 2012).

En la ciència política, cal diferenciar entre el mètode comparatiu i l'estudi de cas, com a maneres d'aproximació, estudi i anàlisi de la realitat política. L'estudi comparatiu o *cross-national*, permet al seu torn, conèixer els processos polítics, les estructures i les maneres de comportament, com també l'organització política en els diferents sistemes polítics (vegeu, per a més detall, la taula 4 sobre els mètodes comparatiu i d'estudi de cas en la ciència política).

Taula 2. Els instruments i les tècniques quantitatives d'investigació

<p>Les tècniques quantitatives d'investigació permeten el registre, el mesurament i l'anàlisi de les observacions obtingudes mitjançant registres numèrics, així com les diferències identificades en els valors numèrics que adquireixen les variables. El principal avantatge de tals tècniques radica en la possibilitat d'obtenir generalitzacions segons els resultats obtinguts a partir d'observacions parcials de la realitat política. A més, cal diferenciar entre els estudis mecanicistes, a través dels quals observar l'existència d'una relació de causalitat entre dues variables –a saber: que una variable es done com a resultat de l'existència o variació d'una altra variable (desenvolupament socioeconòmic i democratització; o els efectes del caràcter presidencial o parlamentari del sistema polític sobre l'estabilitat democràtica)–, i els estudis probabilístics, d'altra banda, per mitjà dels quals es mesura, a través d'estudis estadístics de relacions entre múltiples observacions de diferents variables, la probabilitat que un esdeveniment succeeïa en funció de l'existència de condicions prèvies, cosa que permet obtenir la probabilitat que un sistema polític democràtic o autocràtic es pugui desestabilitzar o desaparèixer com a conseqüència d'una situació de creixement o recessió econòmica en funció de la renda.</p>	<p>La principal expressió de les tècniques quantitatives d'investigació ve donada per les anàlisis estadístiques. La recopilació i l'anàlisi d'observacions quantitatives permet visualitzar les dades en funció dels objectius d'investigació per mitjà de la generació de taules i gràfics, així com a partir de relacions estadístiques entre diferents variables, a fi d'avaluar l'evidència i analitzar les hipòtesis formulades. Estadísticament és possible analitzar la correlació entre dues variables; és a dir, si totes dues variables tenen alguna cosa a veure (conservadorisme i religiositat), així com la intensitat de tal correlació per mitjà del coeficient de correlació.</p> <p>Les enquestes són l'instrument de recopilació empírica de major rellevància en l'àmbit dels estudis de comportament polític o electoral, amb propòsits professionals o acadèmics. Les enquestes es desenvolupen mitjançant qüestionaris tancats en els quals es contenen preguntes sobre determinats ítems o temes, amb diferents opcions de resposta predissenyades. Excepcionalment, es contempla la introducció de preguntes obertes per mitjà de qüestionaris semiestructurats. Els qüestionaris poden fer-se de forma personal, telefònica o per mitjà de correu postal i electrònic. Per a realitzar la inferència més rigorosa possible i incrementar-ne la precisió, les enquestes es basen en una selecció representativa de casos per mitjà de mostres que s'obtenen a través d'un mostreig aleatori simple (tots els individus tenen una probabilitat igual i independent de ser seleccionats), mostreig sistemàtic (triem subjectes cada determinat número d'una llista), mostreig aleatori estratificat (tenim en compte les característiques sociodemogràfiques de la població) o mostreig per conglomerats (quan se selecciona als individus per mitjà d'unitats –v. gr., barris–). L'estadística inferencial “serveix per a inferir alguna cosa sobre la població de la qual es va extraure la mostra, amb base en les característiques d'aquesta última” (Salkind, 1999). A vegades, l'estudi dels comportaments, les actituds i les opinions, pot igualment abordar-se mitjançant estudis de panell que pretenen fer un seguiment de l'evolució de tals comportaments i actituds al llarg del temps, analitzant les pautes de canvi i continuïtat, així com els factors que subjauen i expliquen tals transformacions diacròniques.</p>
--	--

(Elaboració pròpia. Font: Bernabé Aldeguer) (2014).

Taula 3. Els instruments i les tècniques qualitatives d'investigació

<p>Les tècniques qualitatives es basen en, i al seu torn habiliten per a, la identificació, caracterització i categorització dels atributs propis de la realitat política objecte d'anàlisi, per mitjà de l'anàlisi sobre les característiques i els atributs d'allò que constitueix l'objecte central de la investigació. Aquestes tècniques permeten també explorar aspectes tals com les interpretacions subjectives sobre la realitat política, el mateix contingut dels discursos polítics, o el tractament dels conceptes i idees polítiques, propis dels estudis teòrics o normatius.</p>	<p>La història de l'anàlisi i el pensament polític. L'estudi de la història del pensament i de l'anàlisi política, es fonamenta en l'estudi dels textos filosòfics de contingut polític, tant doctrinals i teòrics, com pràctics (manifestos, constitucions, catàlegs d'acció política) al llarg de la història. No obstant això, no solament n'hi ha prou amb l'estudi dels textos, perquè la metodologia interpretativa requereix un exercici que vaja més enllà dels textos "(...) en la inextricable imbricació d'aquests textos amb el seu context històric i amb la indagació de les intencions de l'autor en escriure'ls (...)" (Sánchez Garrido & Martínez i Sepúlveda, 2011).</p> <p>Els grups de discussió (<i>focus groups</i>). Tenen com a objectiu analitzar l'expressió interactiva de diferents participants en un grup, de no més de deu participants, sobre un determinat tema i sota la coordinació d'un moderador neutral, que evitarà l'aparició de comportaments que distorsionen i impedisquen la sinceritat i espontaneïtat dels intervinents. Amb aquesta metodologia interactiva, s'estudien els significats subjectius aportats a determinades estructures conceptuals o realitats socials. Resulta important el registre audiovisual de la corresponent sessió a fi d'explorar, no tan sols els discursos i continguts expressats i registrats per mitjà de transcripcions literals, sinó també els matisos gestuals propis de la interacció i la comunicació no verbal. El mostreig qualitatiu considerarà la concurrència de característiques i atributs que definisquen el perfil dels informants segons els interessos de l'investigador i els propòsits de l'estudi.</p> <p>Les entrevistes en profunditat (<i>focus interview</i>). Les entrevistes en profunditat pretenen indagar en els significats que els entrevistats (informants) atorguen als objectes i els processos polítics en funció de diferents condicionaments vitals i percepcions subjectives. Les entrevistes poden ser estructurades, mitjançant qüestionaris prefixats compostos per preguntes tancades, o bé desenvolupades a partir de qüestionaris i preguntes obertes (no estructurats) o semiestructurats, que permeten la interacció entre l'entrevistador i l'informant, a partir d'una armadura mínima de continguts a tractar, i amb un cert grau de flexibilitat que vindrà marcat per la particular relació interactiva entre l'entrevistador i l'informant. En lloc d'explicar un comportament, es pretén comprendre-ho a partir de les motivacions, inquietuds i diferents interpretacions subjectives sobre una determinada qüestió.</p> <p><i>Content and discourse analysis</i>. Les tècniques qualitatives centrades en l'anàlisi de contingut, permeten analitzar i comprendre les estructures de significat que subjauen en els textos i els discursos polítics més enllà de la seua literalitat. Mitjançant l'anàlisi interpretativa dels textos legislatius, escrutant la imbricació entre les exposicions de motius que legitimen un determinat articulat normatiu i la mateixa concreció de les disposicions normatives que tracten de regular, per mitjà d'una expressió jurídica, una situació o fet social i polític. L'hermenèutica, en termes generals, permet comprendre i interpretar els objectes i subjectes polítics a través dels significats latents que doten de sentit a les manifestacions explícites de cada realitat política. L'anàlisi de discurs (<i>discourse analysis</i>) té com a objectiu anar més enllà del mateix text i tractar d'interpretar els missatges continguts en un determinat context i en relació amb altres textos. Tot discurs, així, va més enllà dels diferents textos que de forma aïllada poden identificar-se. L'enfilada coherent de diferents textos constitueix un discurs. Les principals aproximacions metodològiques a l'anàlisi de discurs venen donades per l'estudi dels diaris, revistes i altres mitjans de premsa escrita; la televisió i les xarxes socials; la retòrica política; els debats; les entrevistes en profunditat i els grups de discussió. L'anàlisi del discurs pot ser parlamentària, sobre la base de les intervencions realitzades en seu parlamentària per part dels càrrecs electes en la seua funció representativa i legislativa, o programàtica. El <i>frame analysis</i> o anàlisi de marcs, des d'una perspectiva gràfica, al·ludeix als límits que permeten enquadrar una escena que, en l'àmbit polític, ve donada pels significats i interpretacions sobre la realitat política. La identificació i la definició dels problemes socials de naturalesa política per part dels actors polítics parteixen de principis i elements bàsics que serveixen per a mostrar una determinada visió de la realitat sobre la base de certs esquemes ideològics i actitudinals.</p>
--	---

(Elaboració pròpia. Font: Bernabé Aldeguer) (2014).

Taula 4. Els mètodes comparatiu i d'estudi de cas en la ciència política

El mètode comparatiu	L'estudi de cas
<p>“L'estudi comparatiu <i>cross-national</i> d'un nombre limitat de diferents països o sistemes polítics permet la descripció de contextos sociopolítics, la generació de tipologies i classificacions, la construcció o verificació d'hipòtesis i teories o la predicció de possibles comportaments, escenaris o esdeveniments (Hague <i>et al.</i>, 1992). El mètode comparatiu se serveix de tres metodologies de caràcter qualitatiu: la comparació macro-històrica, les entrevistes en profunditat i l'observació participant, l'hermenèutica i la “descripció densa” (Landman, 2012). L'anàlisi comparativa habilita per a l'examen paral·lel de ‘les estructures i els processos polítics de diferents sistemes polítics’ (Vallés, 2004). L'elecció dels casos que serviran per a l'estudi comparatiu constitueix una de les tasques centrals i crucials del procés d'investigació comparativa. El mètode de la diferència selecciona els casos que comparteixen una homogeneïtat quant a les variables contextuals i amb propietats comunes, però que presenten observacions diferents de la variable dependent com a resultat de diferents registres en les variables que es consideren explicatives, i que també difereixen entre els casos. El mètode de la concordança permet seleccionar i analitzar tendències comparatives entre casos en els quals es dona una mateixa observació de la variable dependent, mentre que disposen d'una totalitat de característiques i atributs diferenciats (heterogeneïtat contextual), a excepció d'un de tals atributs, que, pel fet de ser comú, permet ser identificat com la variable explicativa de l'esdeveniment i comportament (variable dependent) que s'estudia. En l'estudi de les relacions de causalitat per mitjà del mètode comparatiu, és necessari diferenciar entre les causes o relacions de causalitat necessària i les de causalitat suficient. Quan totes dues causes siguin absents, el resultat o variable dependent no es donaran. No obstant això, quan la causa suficient es dona, el resultat sempre es produeix, i és pot donar o no quan la causa suficient queda absent. D'altra banda, si la causa necessària apareix, el resultat podrà donar-se o no però si aquesta causa necessària desapareix, en tots els casos desapareixerà i no es donarà el resultat o variable dependent, per la qual cosa sense aquella l'efecte mai es produirà.”</p>	<p>“El <i>one-case study</i> permet a l'investigador descriure, explicar o interpretar un cas amb total detall i profunditat (estat, regió o components del sistema polític –electoral, de partits, administració pública o serveis públics–), a causa de la possibilitat logística d'accedir a una gran quantitat de dades sobre els atributs, variables i indicadors. Seguint a Coller (2000): “Un cas és un objecte d'estudi amb les fronteres més o menys clares que s'analitza en el seu context i que es considera rellevant ja siga per a comprovar, il·lustrar o construir una teoria o una part d'ella, ja siga pel seu valor intrínsec” (Coller, 2010). Els casos: 1) Són objectes empíricament i realment delimitats; 2) Són identificables, podem abordar els límits del cas; 3) Són convencions, puix que són construccions teòriques imposades en el món; 4) Són construïts, en tant que són construccions teòriques imposades per l'investigador en funció de l'estudi i els propòsits de la investigació (Ackerly & True, 2010). Així: “(...) el terme <i>estudi de cas</i> s'utilitza per a referir-se a estudis que se centren en l'anàlisi en profunditat d'una sola unitat d'anàlisi però generalment des d'una perspectiva diacrònica, és a dir, tenint en compte variacions temporals de les propietats del cas que s'estudia” (Anduiza, Crespo & Méndez, 2011). Mitjançant el mètode consistent a traçar al llarg del temps tals casos, l'investigador identifica com operen els mecanismes causals per mitjà dels quals s'explica la forma en què una variable independent o conjunt de factors explicatius produeixen un resultat o variable dependent (<i>outcome variable</i>) (Bennet, 1997). Els estudis de cas permeten a l'investigador: 1) Il·lustrar una idea, cosa que permet generar o posar a prova una determinada hipòtesi; 2) Explicar un procés evolutiu al llarg del temps des d'una perspectiva longitudinal, i identificar el comportament de les variables i la intensitat de les relacions entre aquestes; 3) Explorar qüestions noves mitjançant un cas limitat; 4) Plantejar qüestions provocatives i generar propostes teòriques alternatives mitjançant la formulació d'hipòtesis o oferir propostes crítiques o d'intervenció, assessoria i consultoria política i institucional (Reinhartz, 1992). El principal avantatge de l'estudi de cas és que permet analitzar en profunditat un cas, procés, comportament o sistema polític abastant totes i cadascuna de les seues característiques, atributs i components estàtics o temporals i dinàmics amb el màxim grau de detall. Ara bé, això porta implícita l'escassa i feble capacitat per a l'obtenció de generalitzacions teòriques, amb la consegüent limitació per a generalitzar i universalitzar els resultats obtinguts des d'un punt de vista teòric (Sartori, 1994; Mackie, T. & Marsh, Sr. 1997; Landman, 2012)”.</p>

(Elaboració pròpia. Font: Bernabé Aldeguer) (2014).

Taula 5. Els enfocaments de la ciència política.

	Objecte d'estudi	Orientació metodològica	Naturalesa de la teoria	Concepció de l'estat i de la política	Posició dins de la disciplina
Teoria normativa	Descobrir i aplicar conceptes morals a l'esfera de les relacions polítiques i a la pràctica d'aquestes	Analítica deductiva.	Normativa. Avaluativa. Prescriptiva.	El paradigma liberal és el predominant però no l'hegemònic.	Tradicció arrelada. Si aquest enfocament respon als reptes plantejats pel positivisme, el relativisme i el determinisme, tindran un paper preponderant a l'hora d'abordar de forma rigorosa i documentada les opcions a les quals s'enfronta l'ésser humà.
Institucionalisme	Normes, procediments i organització formal del sistema polític i el seu impacte en la pràctica política.	Inductiva. Relativista. Qualitativa però no en tots els casos.	Normativa. Prescriptiva. Avaluativa. Empírica.	Originàriament propugnava un sistema de govern liberal democràtic amb una actitud conservadora cap a les reformes. En la seua variant moderna és explícitament multiteòrica.	L'abandó de la seua perspectiva política tradicional i la seua creixent complexitat metodològica concedeixen a aquest enfocament un paper important, que està supeditat al reconeixement del caràcter determinant de l'estat per a la política.
Anàlisi conductista	Explicar el comportament polític a un nivell individual i agregat.	Sol utilitzar dades agregades i anàlisis quantitatives. En la seua versió moderna es reconeix el paper de la teoria en la producció d'hipòtesi. Insisteix que el propòsit principal de la investigació és explicar el que s'observa. Rerefons positivista.	Empírica. Casual. Capaç de generar prediccions falsables.	Abandona la seua pretensió originària d'una teoria lliure de valors. En el seu vessant modern és explícitament multiteòrica.	Les exagerades pretensions originàries del conductisme estan donant lloc a una anàlisi més modesta i matisada. La particularitat i l'empenyiment venen donats pel compromís primordial amb la idea de causalitat i amb una teoria empírica falsable.
Teoria de l'elecció racional	Eleccions fetes en l'àmbit social i polític per individus racionals que actuen segons el seu propi interès.	Raonament deductiu que condueix a prediccions i a una teoria empírica. Rerefons positivista.	Empírica. Predictiva. Prescriptiva.	És el paradigma dominant en la Nova Dreta però no hi és inherent. En el seu vessant modern és explícitament multiteòrica.	Es va instituir com a enfocament que aportava una forma útil d'investigar les condicions en les quals es desenvolupa l'elecció col·lectiva. Necessita desenvolupar més la seua capacitat d'abordar tant la presa de decisions en situacions complexes o incertes com les motivacions no egoistes.
Feminisme	Analitzar l'impacte del patriarcat amb el propòsit de qüestionar-lo.	Relativista, a favor dels mètodes qualitius. Atacs als mètodes quantitius apel·lant a una metodologia feminista alternativa. Cerca infructuosa i innecessària.	Normativa. Prescriptiva. Avaluativa. Empírica.	Persegueix la feminització del debat i l'ampliació de la definició de l'àmbit polític.	Enfocament reconegut d'impacte limitat. El seu potencial és gran si prescindeix dels excessos del postmodernisme.
Anàlisi del discurs	Com els discursos –estructures de significat– possibiliten certes accions; com es produeixen, funcionen i canvien.	Relativista: difumina la distinció entre l'esfera de les idees i la dels objectes reals, considerant que tots els objectes i pràctiques tenen significat només com a pare d'un determinat discurs.	Empírica.	Concedeix primacia a la política, ja que, al cap i a la fi, totes les pràctiques sorgeixen del xoc entre forces polítiques que pretenen imposar les seues idees. Tendència a les interpretacions elitistes o marxistes.	En els marges de la ciència política: ho llastra el seu alt nivell d'abstracció i generalització en les explicacions. La seua principal contribució és el fet de centrarse en l'estructuració del significat social com a acte polític.

(Font: Marsh, Sr. & Stoker, G.) (eds.). (1997)

8. La ciència de l'administració

L'evolució dels paradigmes i dels objectes d'interès i d'anàlisi per a la ciència de l'administració ha resultat depenent, en gran manera, de la seua gradual independència històrica respecte al dret administratiu i a les ciències socials i de la seua vinculació, encara que amb una òbvia autonomia, a la ciència política, en tant que aquesta última és la que: "(...) proporciona a la ciència de l'administració una unitat conceptual i metodològica; és des de la ciència política on poden sorgir enfocaments que compreguen en la major part de la seua extensió el fenomen multidimensional que representa l'administració pública" (Ballart i Ramió, 2000). Màximament, en tant que l'administració pública representa la frontissa entre l'estat i la societat (Pierre, 1995), no resulta mancada de certa polèmica i complexitat la relació entre política, gestió pública i opinió pública (Pollit i Bouckaert, 2010).

Per a determinar què i quin és l'objecte de la ciència de l'administració, resulta necessari identificar quin n'és l'objecte d'estudi; a saber: l'administració pública, entesa aquesta com:

- 1) Un àmbit diferenciat de la política, donada la indubtable autonomia de la burocràcia, però amb una sèrie d'estrets vincles i relacions amb els esdeveniments, els actors i els processos de la realitat política, que qüestionen la dicotòmica versió weberiana sobre la distinció entre administració i política. A saber, "(...) política i administració són elements complementaris d'un fenomen comú que denominem administració pública" (Ballart i Ramió, 2000);
- 2) Com un àmbit, igualment diferenciat, en aquest cas, de les lògiques de funcionament i de les estructures i dels processos propis de les organitzacions del sector privat.

En particular, la delimitació de les fronteres conceptuais i pràctiques que cal considerar entre el sector públic i el sector privat ha donat com a resultat una de les més fructíferes línies d'investigació i preocupació en l'àmbit de la ciència de l'administració. Un dels últims debats sobre aquest tema es va posar de manifest, especialment, amb l'emergència del paradigma que representa la nova gestió pública (NGP), en virtut del qual es va preconitzar la idoneïtat d'introduir els mètodes i les tècniques propis de la gerència privada i dels principis de la gestió empresarial a l'àmbit del sector públic i dels serveis públics. Basada en els principis mercantilistes i economicistes de l'eficàcia,

l'eficiència i l'economia en la gestió, l'ordenació i la implementació dels serveis públics, i en l'exercici de l'activitat gerencial pública, la NGP implica: “(...) la posada en marxa d'un redisseny del sector públic que l'alinea el sector privat. L'aproximació pública-privada o la introducció de tècniques de la gerència privada en el sector públic i introduir en el sector públic les condicions de funcionament del sector privat” (Olías de Lima, 2001).

De la NGP es derivaran algunes propostes identificadores i pròpies, tals com: la reducció de la grandària del sector públic, descentralitzar les organitzacions; jerarquies aplanades; ruptura del monolitisme i l'especialització; desburocratització i competència; desmantellar l'estructura estatutària; clientelització; avaluació; i, canvi de la cultura (Olías de Lima, 2001). D'aquesta manera, la NGP ha servit de legitimació per a la posada en marxa de programes de reforma i de redimensionament del sector públic, en la seua pretensió per transformar la “capacitat interventora i reguladora de l'Estat” per mitjà, entre altres maneres, de les privatitzacions (Valdivieso, 2001).

Ara bé, en l'actualitat, i a partir d'obres de referència com les de Denhardt i Denhardt (2003), *The New Public Service. Serving, not Steering*, s'ha procedit a una revisió dels resultats que s'han derivat com a conseqüència de tres dècades de vigència de la NGP, no solament en l'àmbit doctrinal i teòric, sinó en l'àmbit pràctic de la gestió pública en nombrosos sistemes polítics i administratius del món. D'aquesta manera, el nou servei públic (NSP), com un corrent o paradigma doctrinal sobre l'administració i la gestió pública, avalua l'impacte de la NGP en termes de cohesió social i estàndards de democràcia (Rose, 1998) i destaca la importància de la participació ciutadana, el foment i la defensa de la democràcia i els valors democràtics, així com l'enfortiment de la cohesió social, com a paràmetres centrals i principis teleològics dels serveis públics (Pastor, 2013). L'extensió i els límits en els quals opera la capacitat d'acció de les administracions públiques ha suposat, per tant, un dels elements decisius a l'atzar dels quals la ciència de l'administració ha anat desenvolupant-se i revisant el seu camp i els seus temes d'interès.

La ciència de l'administració es defineix, seguint a Canales (2002), com la ciència que: “estudia la configuració, les formes d'actuació de les administracions públiques, la seua legitimació i control, així com les múltiples manifestacions del conflicte tant en el si d'aquestes (especialment amb els empleats) com amb el seu entorn social” (Canales, 2002). La ciència de l'administració s'ocupa, doncs, d'un dels elements fonamentals de

l'estat modern; a saber: la burocràcia (Pasquino, 1988), encara que la seua institucionalització ha requerit definir la seua autonomia respecte a disciplines tals com, fonamentalment, el dret administratiu (Beltrán, 1990) i, en general, les perspectives formalistes, legalistes i jurídiques (Cape, 1990). Segons Baena (2000): “La ciència de l'administració és, per tant, la part o branca especialitzada del sistema polític que estudia el subsistema administratiu, amb l'enfocament peculiar d'aquest, analitzant-ne les relacions amb els altres elements del sistema polític” (Baena, 2000).

En essència, la ciència de l'administració troba, com a objecte de l'anàlisi i l'estudi, totes aquelles dimensions d'una organització pública, tals com: l'entorn; els objectius; l'estructura administrativa; els recursos humans; els recursos tecnològics, financers i materials, i, els processos administratius presents en els àmbits de les organitzacions públiques; a saber: el teòric, el sociotècnic, el de control i millora i el politicocultural (Ramió, 1999).

La ciència de l'administració, més enllà d'una aproximació formal i legal, o de monopoli jurídicista de les institucions públiques i les administracions públiques (Ballart i Ramió, 2000), centra la seua atenció en l'àmbit en el qual es duu a terme l'adopció de decisions, entre les diferents alternatives, d'una part; i, d'altra banda, en: “les relacions entre els agents que cooperen en activitats de producció i intercanvi (problema de l'organització)” (Albi *et al.*, 2000).

Per *gestió pública* cal entendre, al seu torn, d'acord amb les següents accepcions: “(...) l'activitat de funcionaris i polítics; pot referir-se a les estructures i els procediments de govern (per exemple, l'ús del model de gestió total de la qualitat o del pressupost per objectius); o bé, pot fer referència a l'estudi d'aquestes activitats o d'aquestes estructures i procediments” (Pollit i Bouckaert, 2010).

I és que, malgrat la forta empremta del dret administratiu, i de la psicologia i la sociologia de les organitzacions en menor mesura, en els estudis propis de l'administració pública, i de forma particular en alguns països europeus, la ciència de l'administració ha vingut definint, gradualment, no solament el seu objecte d'estudi, sinó també els seus instruments d'aproximació metodològica a les administracions públiques.

Conforme a Ballart i Ramió (2000): “(...) el concepte d'administració pública ha de ser revisat per a allunyar-lo dels aspectes formals i fer més recalcament en la funció de gestionar o d'administrar l'interès públic” (Ballart i Ramió, 2000).

Caldria considerar també la diferència entre les lògiques de funcionament i les metes, per a la consecució de les quals es legitima l'existència mateixa i la configuració de les administracions públiques, subjectes entre altres, a principis constitucionals tals com els d'eficàcia, cooperació, jerarquia, descentralització, desconcentració i coordinació, en la Constitució espanyola de 1978. La satisfacció de l'interès general i el servei públic legitima les administracions públiques, en tant que “cap altra forma organitzativa està cridada a complir objectiu més noble que el que l'administració persegueix, servir a l'interès col·lectiu de la comunitat en tota la seua complexitat” (Llorente i Polo, 2002).

Seguint a Canales (2002), els temes principals d'interès de la ciència de l'administració són: la teoria de l'administració pública; la història de l'administració; la història del pensament administratiu; els sistemes administratius comparats; la burocràcia pública; les institucions administratives; la planificació i el pressupost públiques; la modernització administrativa, màximament quan, d'acord amb Olías de Lima (2002): “L'entorn de les administracions públiques s'ha fet inestable, fragmentari i canviant. Com més inestable és l'ambient, major és el conjunt dels aspectes que han de controlar-se i majors les necessitats d'informació. En aquestes condicions una actuació passiva dels membres de l'organització impedeix la comprensió de l'entorn i l'adaptació de l'acció a les noves circumstàncies” (Olías de Lima, 2002); el màrqueting públic; la direcció pública; la gestió pública, entesa com, a diferència de la gestió privada, el “conjunt de regles i decisions dirigides a incentivar i a coordinar accions”, en la consecució de “metes col·lectives i es desembolica en el marc d'unes restriccions juridicopolítiques peculiars” (Albi *et al.*, 2000); la gestió i la productivitat dels serveis públics; l'organització i els procediments administratius; la gestió de recursos humans; el control i l'avaluació; la informació, la documentació i la comunicació administratives, tenint en compte que la informació i la comunicació esdevenen: “un dels factors interns més importants per al bon funcionament i pervivència de les organitzacions tant públiques com privades, per ser un factor o recurs estratègic que permet implantar la innovació i el canvi organitzatiu” (Pastor, 2001); la participació administrativa; i, l'ètica pública.

Derlien (1992) identifica com a camps d'estudi i interès de la ciència de l'administració: l'estructura administrativa, l'activitat pressupostària, els procediments institucionals de l'adopció de decisions i les polítiques de personal. Per part seua, Dror (1989) identificarà, com a temes d'investigació d'aquesta, els següents:

- “1. L'estudi de les polítiques públiques (almenys en les seues fases d'execució i avaluació);
2. El comportament organitzatiu i les seues variables;
3. La informació organitzativa en les decisions;
4. Les operacions organitzatives de més alt nivell;
5. Les tècniques relatives a les operacions d'execució;
6. I algunes idees i coneixements sobre organitzacions creatives” (Dror, 1989).

9. Els perfils professionals de la ciència de l'administració

La ciència de l'administració, i la gestió pública com a part d'aquesta, entronquen amb la mateixa praxi de les organitzacions, les institucions i les administracions públiques. La ciència de l'administració ofereix, doncs, no solament un important bagatge doctrinal sobre la teoria de les organitzacions i de les administracions públiques, així com del pensament administratiu, sinó que se situa en la base de la mateixa acció pràctica professional, quan té a veure amb les institucions polítiques i administratives, de diferent nivell, tals com:

- 1) La gestió de serveis públics, processos administratius, recursos humans, financers, comptables i pressupostaris, a més de la gestió d'organitzacions públiques, en general, de diferent nivell territorial (local [municipal i provincial], regional o autonòmic, nacional, supranacional [UE] i internacional), tals com: entitats del tercer sector, entitats públiques empresarials o organismes autònoms.
- 2) La definició de problemes, la planificació, la implementació i l'avaluació; en suma, la gestió i l'anàlisi de polítiques públiques, de plans estratègics i de programes d'acció i intervenció pública en l'àmbit de les Administracions públiques i de la societat civil.

3) La creació de cossos d'elit i tècnics de gestió de les administracions públiques, en els diferents nivells de la funció pública, ha de proveir capacitació concorde a un funcionari contemporani que, més enllà del perfil jurista, siga: “(...) abans de res un administrador o gestor públic en el precís sentit del terme, i que, a més dels coneixements i experiències en administracions públiques, tinga una especial sensibilitat cap a l'àmbit sociopolític i que posseïska a més un profund sentit finalista i valors de la seua activitat o ètica pública” (Canales, 2002). Cossos tècnics vinculats a l'exercici de les funcions de control i fiscalització, atribuïdes a òrgans tals com els tribunals de comptes o sindicatures de comptes, així com les funcions de gestió, inspecció, recaptació i intervenció en la Seguretat Social o la gestió pressupostària i comptable pública.

4) Assessoria i consultoria de caràcter tècnic assistencial.

5) Docència i investigació de la ciència de l'administració.

6) La direcció i la gestió de les organitzacions del tercer sector.

7) La direcció i la gestió dels serveis socials, així com d'entitats i fundacions privades sense ànim de lucre.

10. El panorama de les principals institucions acadèmiques i professionals de la ciència de l'administració

En el cas concret d'Espanya, la institucionalització i el desenvolupament de la ciència de l'administració, seguint a Canales (2002), vindria donada pels següents fets: “L'existència en l'actualitat d'una pluralitat de centres docents universitaris dedicats a l'estudi d'aquesta matèria (...); La importància creixent que en l'àmbit teòric, però amb incidència i aplicacions pràctiques innegables, té l'estudi de les relacions intergovernamentals i interadministratives, així com l'anàlisi i l'avaluació de les polítiques públiques; La creació de les diplomatures i graus en Gestió i Administració Pública (...); L'actualització i la modernització dels plans d'estudis aprovats per les diferents universitats (...); L'existència de doctorats de qualitat en Ciència Política, Polítiques Públiques, i Govern i Administració Pública, en diverses universitats; La creació el 5 d'abril de 1993 de l'Associació Espanyola de Ciència Política i de l'Administració (...); La revista *Gestió i Anàlisi de Polítiques Públiques*, editada per l'INAP, el primer número de la qual va ser publicat al setembre-desembre de 1994 (...); La proliferació i la difusió de publicacions, tant en llibres com en diferents revistes, de temes relacionats amb l'objecte d'estudi de

l'àrea de doneixement; La descentralització i territorialització de l'inicial Col·legi Nacional de Doctors i Llicenciats en Ciències Polítiques i Sociologia (...); El nombre de docents i investigadors existents, que si bé no aconsegueix l'ideal de les universitats dels països més rellevants (EUA i el Canadà), sembla que no desentona amb la situació d'altres països pròxims (França o Itàlia), com assenyala Jerez (1999)” (Canales, 2002).

L'estudi de l'administració pública, s'identifica, doncs, com un dels camps d'investigació i estudi de la ciència política (Sartori, 1998), d'acord amb el que s'estableix per la UNESCO, respecte de les ciències socials. D'aquesta manera, doncs, la ciència de l'administració, amb una metodologia, un enfocament i uns propòsits específics en el si de la ciència política (Bañón, 1997), s'ocupa d'un dels subsistemes propis del més ampli espectre i dimensió del sistema polític en el seu conjunt; a saber: el subsistema administratiu (Baena, 2000), com a component fonamental del sistema polític.

De fet, la relació òbvia entre l'administració pública i la política, des d'una perspectiva conceptual, i com a presumpció teòrica, imposa la vinculació metodològica i epistemològica existent entre la ciència política i la ciència de l'administració. D'aquesta manera, la ciència de l'administració, centrada en l'estudi de l'administració pública, i amb una evident autonomia i entitat pròpia, queda estretament vinculada a la ciència política, i resulten difícilment desunits: 1) d'una banda, el pla de l'adopció de les decisions polítiques que es desenvolupa en l'àmbit de la política; i 2), d'altra banda, el pla de l'execució i l'acció de tals decisions polítiques, per part de l'aparell administratiu i de les organitzacions que conformen el sector públic, en un complex entramat de relacions entre els mateixos actors polítics que intervenen en l'adopció de la decisió i els tècnics titulars de les funcions i competències administratives, així com la mateixa societat civil i el mateix sector privat.

Com a enfilada entre la ciència política i la ciència de l'administració, podem també destacar l'estudi i l'anàlisi de les polítiques públiques, perquè ambdues se n'ocupen, encara que en fases diferents; a saber: la ciència política en: “(...) les fases o etapes de negociació, preparació de la decisió, adopció de la decisió i formulació d'aquestes”; i, la ciència de l'administració en: “(...) l'assignació de recursos, la implementació, i l'avaluació” (Canales, 2002).

En l'àmbit de les associacions i de les organitzacions de ciència de l'administració en l'àmbit internacional, destaquen, entre altres: el International Institute of Administrative

Sciences i la World e-Governments Organizations of Cities and Local Governments. En l'àmbit regional, a l'Amèrica del Nord, cal destacar la American Society for Public Administration així com l'Institute of Public Administration of Canada (IPAC), i a Amèrica Llatina, el Centre Llatinoamericà d'Administració i Desenvolupament (CLAD), entre altres.

Finalment, a Espanya, la ciència de l'administració compta no solament amb els diferents grups i àrees de treball en el si de l'AECPA relatives a la disciplina, sinó, igualment, amb l'àmbit de la investigació universitària, acadèmica i aplicada. I així, caldria citar, entre altres: l'Institut Complutense de Ciència de l'Administració (ICCA) de la Universitat Complutense de Madrid (UCM), l'Institut de Política i Governança de la Universitat Carles III de Madrid (UC3M), l'Institut de Gestió Pública d'ESADE, l'Institut Universitari de Govern i Polítiques Públiques de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) o, l'Observatori Lucentí d'Administració i Polítiques Públiques Comparades, de la Universitat d'Alacant (UA).

La ciència de l'administració, a través del camp específic de l'anàlisi de les polítiques públiques, habilita per a la disposició de diversos mètodes d'investigació analítics i d'intervenció, des d'una orientació empírica basada no solament en la perspectiva descriptiva i analítica, sinó en la identificació dels problemes públics i l'establiment de solucions a aquests problemes (Derlien, 1992). Sobre la base de les consideracions esmentades anteriorment, la ciència de l'administració permet establir les maneres més eficaces per a la resolució dels problemes propis de les administracions públiques i de les societats en què aquelles s'incardinen i genera així un bagatge de coneixement específic que resulte útil per a millorar les eines, les maneres, les metodologies i les estratègies d'intervenció pública. Màximament quan, en virtut del caràcter contingent de les organitzacions públiques, no solament n'hi ha prou amb considerar l'estudi de les estructures, els processos i les problemàtiques específics, sinó que resulta necessari abordar, igualment: "(...) el coneixement de tot el context històric, polític i social que s'ha de tenir en compte per a no afrontar aquests problemes, desarrelant el seu tractament de la situació del conjunt de la societat" (Baena, 2000).

Respecte a la naturalesa aplicada de la ciència de l'administració, cal assenyalar que ja l'any 1887 el mateix Wilson, en l'article "The Study of Administration", es referiria a la noció de *Bona Administració*, des d'una perspectiva normativa i, seguint a Canales

(2002): “(...) és necessari que la ciència de l'administració pugui oferir solucions positives, integrant el cos teòric de l'estudi de les relacions administratives amb els aspectes pràctics de la gestió” (Canales, 2002). En suma, “la ciència de l'administració ha de ser una ciència aplicada, és a dir, ha de donar lloc a resultats pràctics i ensenyar com s'administra” (Baena, 2000).

11. Una aproximació a la teoria normativa en la ciència política i al paper del politòleg en l'exercici de la professió

La ciència política i la ciència de l'administració, més enllà de la descripció de la realitat política a través dels instruments i de les tècniques d'investigació específiques per mitjà de les quals opera, es projecta també en l'àmbit de la pràctica política i administrativa.

No es tracta exclusivament de les possibilitats que la ciència política i la ciència de l'administració ofereixen en la capacitat i la configuració dels perfils professionals als quals faculta en l'àmbit de les administracions públiques de diferent tipus i nivell territorial, sinó a la mateixa capacitat per a oferir propostes dirigides a l'enfortiment de la democràcia, el foment de millors i més sofisticats estàndards d'ètica pública i, en general, en el millorament de les condicions de vida de les societats i del rendiment dels sistemes polítics.

En el marc de les teories normatives, centrades, com s'ha vist, en el fet d'haver de ser, i no tan sols en la constatació descriptiva dels processos, els actors i les realitats polítiques (l'ésser de la política i les seues diverses manifestacions), la ciència política i la ciència de l'administració concreten també el seu propòsit d'oferir proposicions resolutives lligades als principals components i manifestacions de la política, en el marc de les anomenades teories avaluatives (Stoker, 1997).

A més, la condició normativa de la ciència política radica, igualment, en la identificació de diferents conceptes com a objecte d'estudi; tals com, entre altres, els termes i nocions de: *utilitat*, *llibertat*, *justícia*, *igualtat*, allò que és *correcte* i allò que és *just*, el *contracte social*, el paper de la religió en la política, la *cohesió social*, l'extensió i els límits de les funcions del poder polític i de l'estat, o la *legitimitat*.

Tot treball, estudi i investigació politològica, més enllà de la descripció, l'explicació o l'avaluació d'algun esdeveniment, comportament o actor polític, transcendeix perquè té una indubtable utilitat social, tals com la d'interpretació crítica de la realitat política o de suport a l'assessoria i consultoria, dirigit a actors polítics i institucions per a l'adopció de decisions col·lectives o la gestió d'organitzacions i projectes públics (tècnics de participació ciutadana o gestors de cooperació internacional).

Per tant, i en última instància, més enllà de la descripció i l'anàlisi explicativa, la vocació de tota investigació científica sobre la realitat política permet disposar d'arguments sòlids, rigorosos i exhaustius que puguen contribuir al debat i la discussió doctrinal i teòrica.

En aquest sentit, l'ètica en l'exercici professional de la ciència política i la ciència de l'administració, en els seus diferents perfils i facetes, s'expressa per mitjà de diferents principis que tracten d'identificar els principals dilemes als quals el polític es pot enfrontar i la manera més adequada d'afrontar-los i resoldre'ls des de la responsabilitat que suposa l'activitat acadèmica i professional de la disciplina.

El polític deu, no obstant això, tenir en compte una sèrie de paràmetres deontològics claus, més enllà dels quals la seua reflexió propositiva pot suposar una extralimitació de la tasca investigadora. Més enllà d'exhortacions i recomanacions qualificades que el polític genere en exercici de la labor investigadora, les decisions col·lectives tenen reconeguda la legitimació popular de les lògiques democràtiques quant a l'adopció de decisions.

D'aquesta manera, es tracta d'identificar en quina mesura el polític queda legitimat per a oferir pautes d'acció política a la ciutadania, els professionals públics o els càrrecs electes. L'evolució històrica de la ciència política ha posat també de manifest una clara vocació normativa basada, com s'ha assenyalat, en la preocupació pel fet d'haver de ser en les qüestions resolutives i d'adopció de decisions dels processos i els actors polítics. Aquesta perspectiva assenyalada es troba en la base d'una certa legitimació del polític en la seua dimensió consultiva, acadèmica i eminentment intel·lectual.

Més enllà de l'advertiment weberian sobre la neutralitat axiològica i l'objectivitat del polític a l'hora d'exposar i avaluar els diferents sistemes polítics, cal posar en relleu la relació de la ciència política amb la democràcia, com a ciència: "(...) de i per a la democràcia, com a ciència que ensenya la democràcia, com a ciència en suport a la democràcia" (Nohlen, 2012). Màximament davant la particular necessitat que la ciència política té de desplegar-se en un context absent d'intervencions al lliure pensament crític (Cotarelo, 1994). No obstant això, malgrat tal funció propositiva del polític, convé no confondre la seua tasca amb una legitimació per a permetre que el polític, en el seu vessant professional específic de professor, es convertisca en la figura del "demagog" o "profeta" a la qual al·ludeix Weber, i que vulnere la necessària "probitat intel·lectual" del polític, màximament en el seu deure com a professor, en l'ensenyament de la ciència política (Weber, 2007).

La ciència política i la ciència de l'administració, com a ciències socials que pogueren quedar excessivament marcades per un component accentuadament positivista, resultarien èticament

neutres, en termes de Strauss (1970). Tal circumstància suposaria, seguint a Pla (1999), una sort de nihilisme que la invalidaria absolutament.

Certament, d'acord amb Camps (1999), cal reflexionar sobre: “Com separar el coneixement del món del propòsit de transformar-lo en La República de Plató, en l'Ètica de Spinoza o en La Gaya?” (Camps, 1999). D'aquesta manera, el debat sobre el component normatiu i la funció programàtica de la ciència política i la ciència de l'administració remet a la diferenciació entre: 1) La mera “constatació dels fets”, d'una banda; i, de l'altra, 2) l'estudi basat en el “valor de la cultura i dels seus continguts concrets i, dins d'aquesta, quin ha de ser el comportament de l'home en la comunitat cultural i en les seues associacions polítiques” (Weber, 2007).

En última instància, d'acord amb Lipset (1959): “ajudar les accions dels homes per a enfortir la democràcia va ser en certa manera el que es va proposar Tocqueville en estudiar el funcionament de la democràcia estatunidenca i continua sent potser la tasca intel·lectual substantiva més important a la qual encara poden consagrar-se els estudiosos de la política” (Lipset, 1959).

Els codis deontològics impliquen el reconeixement d'una sèrie de principis ètics i de conducta, per mitjà dels quals podem determinar les responsabilitats del polític en l'acompliment dels diferents perfils professionals, fonamentalment com a investigadors, professors-docents, polítics en actiu, empleats públics o com a autors intel·lectuals d'obres acadèmiques o d'una altra naturalesa (assajos, informes...). A través de tals codis, s'aborden àrees i àmbits tals com: 1) Preservar, observar i fer ús de les tècniques i instruments d'investigació més adequades als propòsits d'investigació; 2) el rebuig a l'intrusisme professional; 3) el manteniment de la reputació social i científica de la disciplina i de la professió; així com, 4) els termes i condicions més apropiats per a garantir la confidencialitat i el consentiment informat, en l'obtenció, l'enregistrament, el tractament i la publicació de la identitat dels subjectes d'una mostra o objecte d'investigació.

L'efectivitat de l'ètica en l'àmbit de l'exercici professional de la ciència política i de la ciència de l'administració no solament depèn de l'aprovació d'un codi deontològic, sinó d'un conjunt d'acords institucionals que permeten el seu seguiment i efectiva aplicació. Els comitès d'ètica permeten identificar i actualitzar els catàlegs deontològics, així com garantir l'observança d'aquests codis en la pràctica de la professió, mitjançant la interpretació d'eventuals conflictes deontològics i l'establiment, si escau, de les sancions que corresponga per un obrar negligent i contrari a la probitat de la professió.

12. Bibliografía

- ALBI, E., GONZÁLEZ-PÁRAMO, J. M. i LÓPEZ CASASNOVAS, G. (2000). *Gestión Pública. Fundamentos, técnicas y casos*. Barcelona: Ariel.
- ALDEGUER, B. (2014). “La metodología de la Ciencia Política”, en Canales, J. M. i Sanmartín, J. J. *Introducción a la Ciencia Política*. Madrid: Editorial Universitas.
- ÁLVAREZ CONDE, E. (2005). *Curso de Derecho Constitucional*. Madrid: Tecnos.
- ANDUIZA, E., CRESPO, I. i MÉNDEZ, M. 2011. *Metodología de la ciencia política*. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas (CIS), Cuadernos Metodológicos, 28.
- ANTÓN, J. (2004). “Estudio introductorio: el uso político de las ideas”, en Ballbé, J. J. *Antología de textos políticos contemporáneos. La ideología escrita*. Madrid: Tecnos.
- APSA (2012). *A Guide to Professional Ethics in Political Science*. Washington: The American Political Science Association (APSA).
- ARBÓS, X. i GINER, S. (1993). *La Gobernabilidad. Ciudadanía y democracia en la encrucijada mundial*. Madrid: Ed. Siglo XXI.
- BAENA DEL ALCÁZAR, M. (2000). *Curso de Ciencia de la Administración*. Madrid: Tecnos.
- BALLART, X. i RAMIÓ, C. (2000). *Ciencia de la Administración*. València: Tirant Lo Blanch.
- BAÑÓN, R. (1997). “Los enfoques para el estudio de la Administración Pública: Orígenes y tendencias actuales”. En Bañón, R. i Carrillo, E. (comps.), *La nueva Administración Pública*. Madrid: Alianza Editorial, pp. 17-50.
- BATLLE, A. (2007). “Introducción”, en Batlle, A. *Diez Textos Básicos de Ciencia Política*. Barcelona: Ariel.
- BELTRÁN, M. (1990). “Sociología de la Administración Pública”, en Giner, S. i Moreno, L. (comps). *Sociología en España*. Madrid: Consejo Superior de Investigaciones Científicas.

- CAMINAL BADÍA, M. (1999). “La política como ciencia”, en Caminal Badía, M. *Manual de Ciencia Política*. Barcelona: Tecnos.
- CAMPS, V. (ed.). (1999). *Historia de la Ética*. Madrid: Crítica.
- CANALES, J.M. (1987). *Panorama actual de la Ciencia de la Administración*. Madrid: INAP.
- CANALES, J. M. (2002). *Lecciones de Administración y Gestión Pública*. Alacant: Servicio de Publicaciones de la Universidad de Alicante.
- CANSINO, C. (1999). *La Ciencia Política de fin de siglo*. Madrid: Huerga y Fierro editores.
- CAPO, J. (1990). *Ciencia Política y Derecho. Otro Encuentro*. Barcelona: PPU.
- COLOMER, J. M. 2004. “La ciencia política va hacia adelante (por meandros tortuosos). Un comentario a Giovanni Sartori”, en *Política y Gobierno*. Vol. XI, Núm. 2, II Semestre de 2004, pp.: 355-359.
- COTARELO, R. (1994). “La Ciencia Política en España”, en Cotarelo, R. (ed.). *Las Ciencias Sociales en España. Historia inmediata, crítica y perspectivas*. Madrid: Ed. Complutense y Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid.
- CRESPO GONZÁLEZ, J. i PASTOR ALBALADEJO, G. (2002) *Administraciones Públicas Españolas*. Madrid: Mc Graw Hill.
- DAHL, R. (1989). *La poliarquía*. Madrid: Tecnos.
- DEL ÁGUILA, R. (ed.). (2009). *Manual de Ciencia Política*. Madrid: Trotta.
- DENHARDT, J. i DENHARDT, R. (2003), *The New Public Service. Serving, not Steering*. Armonk: M. E. Sharpe.
- DERLIEN, H. U. (1992). “Observation on the State of Comparative Administration in Europe. Rather Comparable then Comparative”. En *Governance*. Vol. 5 (3), pp. 279-311.
- DEUTSCH, K. W. (1986). “State functions and the future of the state”, En *International Political Science Review*, 7, 2.
- DROR, Y. (1989). *Public policy reexamined*. New Brunswick: Transaction Publishers.

- EASTON, D. (1965) *A Systems Analysis of Political Life*. Nova York: John Wiley & Sons, Inc.
- ELSTER J. (ed.). (1999) *Deliberative Democracy*. Cambridge: University Press.
- GALLEGO, M. T. (2007). “Estado Social y crisis del Estado”, en Del Águila, R. *Manual de Ciencia Política*. Madrid: Trotta.
- GARCÍA SOLANA, M. J. (2001). “La posición del ciudadano. La noción de cliente”, en Olías de Lima, B. *La Nueva Gestión Pública*, Madrid: Prentice Hall.
- JEREZ, M. (1999). *Ciencia Política, un balance de fin de siglo*. Madrid: Centro de Estudios Políticos y Constitucionales (CEPC).
- LAITIN, D. 2005: “¿Adónde va la ciencia política? Reflexiones sobre la afirmación del profesor Sartori de que “la ciencia política estadounidense no va a ningún lado”, en *Revista Española de Ciencia Política*. Núm. 12, Abril 2005, pp.: 15-20.
- LANDMAN, T. (2012). *Política comparada. Una introducción a su objeto y métodos de investigación*. Madrid: Alianza Editorial.
- LINZ, J. J. (2010). *Obras escogidas*. Montero J. R. & Miley, T. J. (eds.). Madrid: Centro de Estudios Políticos y Constitucionales (CEPC).
- LIPSET, S.M. (1959). “Some Social Requisites of Democracy: Economic Development and Political Legitimacy.” *American Political Science Review* 53 (March): 69–105.
- LIPSET, S. i ROKKAN, S. (2007). “Estructuras de división, sistemas de partidos y alineamientos electorales”, en Batlle, A. *Diez Textos Básicos de Ciencia Política*. Barcelona: Ariel.
- LLANO, A. (1999). *Humanismo Cívico*. Madrid: Ariel.
- LLORENTE, J. i POLO VILLAR, C. (2002). “El entorno de la nueva gestión pública de personal en España”, en CRESPO GONZÁLEZ, J. i PASTOR ALBALADEJO, G. *Administraciones Públicas españolas*. Madrid: Mc Graw Hill.
- MARCH, J. G. i OLSEN, J. P. (1984). “The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life.” En *American Political Science Review* 78 (September), pp. 734–49.

- MARSH, D. & STOKER, G. (eds.). (1997). *Teoría y métodos de la ciencia política*. Madrid: Alianza Universidad Textos.
- MOLINA, I. (2007). *Conceptos fundamentales de Ciencia política*. Madrid: Alianza Editorial.
- MONTERO, J. R., ZMERLI, S. & NEWTON, K. (2008): “Confianza social, confianza política y satisfacción con la democracia”, en *REIS*, núm. 122: 11-54.
- MORLINO, L. (1995). “Las democracias”; en Pasquino, G. *et al.*, *Manual de Ciencia Política*. Madrid: Alianza.
- NOHLEN (2007), Capítulo 1 “Ciencia Política: la disciplina y su estudio”, en *Instituciones políticas en su contexto. Las virtudes del método comparativo*. Buenos Aires: Rubinzal-Culzoni Editores.
- NOHLEN, D. (2012). *¿Cómo estudiar Ciencia Política? Una introducción de trece lecciones*. Madrid: Marcial Pons.
- OLÍAS DE LIMA, B. (2001). *La Nueva Gestión Pública*. Madrid: Prentice Hall.
- OLÍAS DE LIMA, B. (1977). “La Ciencia de la Administración en España”, en *Documentación Administrativa*, núm. 176, Madrid: INAP.
- OLSON, M. (1985). *Auge y decadencia de las naciones*. Barcelona: Ariel.
- PARSONS, T. (1951). *The Social System*. Glencoe: The Free Press.
- PARSONS, T. (1964). *Essays in Sociological Theory*. New York: The Free Press.
- PASQUINO, G. *et al.* (1988). *Manual de Ciencia Política*. Madrid: Alianza Editorial.
- PASTOR, G. (2001). “Información y Comunicación”, en Olías de Lima, B. *La Nueva Gestión Pública*. Madrid: Prentice Hall.
- PASTOR, G. (2013). “El sistema institucional de participación ciudadana en las políticas y los servicios sociales de la Comunidad de Madrid”, en *Barataria – Revista Castellano-Manchega de Ciencias Sociales*. Núm. 15, pp. 195-205.
- PETERS, G. (2003). *El nuevo institucionalismo: teoría institucional en ciencia política*. Barcelona: Gedisa.

- PIERRE, J. (1995). *Bureaucracy in the Modern State: An Introduction to Comparative Public Administration*. Aldershot: Edward Elgar.
- POLLIT, C. i BOUCKAERT, G. (2010). *Public Management Reform. A Comparative Analysis - New Public Management, Governance, and the Neo-Weberian State*. Oxford: Oxford University Press.
- RAMIÓ, C. (1999). *Teoría de la Organización y Administración Pública*. Madrid: Tecnos.
- RAWLS, J. (2009). *Lecciones sobre la historia de la filosofía política*. Barcelona: Paidós.
- ROIZ, J. (1980). *Introducción a la Ciencia Política*. Barcelona: Vicens Vives.
- ROSE, R. (1998). *El gran gobierno. Un acercamiento desde los programas gubernamentales*. México: Colegio Nacional de Ciencias Políticas y Administración Pública, A.C-FCE.
- ROSS, E. A. (1920). *The Principles of Sociology*. New York: The Century Co.
- SARTORI, G. (1998). *Manual de Ciencia Política*. En Pasquino, G. et al. (1988), *Manual de Ciencia Política*. Madrid: Alianza Editorial.
- SARTORI, G. (2007). *¿Qué es la democracia?* Madrid: Taurus.
- SARTORI, G. 2005. “¿Hacia dónde va la ciencia política?”, en *Revista Española de Ciencia Política*. Núm. 12, Abril 2005, pp.: 9-13 (publicat originalment en la revista *Política y Gobierno*, vol. XI, núm. 2, II Semestre de 2004).
- SIMMEL, G. (1964). *Conflict and the Web of Group Affiliation*. New York: The Free Press.
- STOKER, G. (1997). “Introducción”, en Marsh, D. i Stoker, G. *Teoría y métodos de la ciencia política*. Madrid: Alianza (Universidad Textos).
- STRAUSS, A. (1970) “Descubriendo nuevas teorías de teorías previas”, en Shibutani (comp), *naturaleza humana y comportamiento colectivo. ensayos en honor a helbert blumer*, Nueva Jersey: Prentice-Hall.

VALDIVIESO DEL REAL, (2001). “La reforma del sector público. Las privatizaciones: el estado de la cuestión y aplicación al caso español”, en OLÍAS DE LIMA, B. *La Nueva Gestión Pública*, Madrid: Prentice Hall.

VALLÈS, J. M. (2004). *Ciencia política. Una introducción*. Barcelona: Ariel ciencia política.

WEBER, M. (2007). *El político y el científico*. Madrid: Alianza Editorial (Ciencia Política).

WILSON, W. (1887). "The Study of Administration", en *Political Science Quarterly*, Vol. 2, No. 2, pp. 197-222.

ZAPATA-BARRERO, R. & SÁNCHEZ-MONTIJANO, E. 2011. *Manual de investigación cualitativa en la Ciencia Política*. Madrid: Tecnos.

ZEGARRA, D. (2005). *El Servicio Público. Fundamentos*. Lima: Palestra Editores.